

DEN NORSKE KIRKE

Ungdommens kirkemøte 2016

UKM 07/16 Rettferdiggjørelse og nåde i dag

Bakgrunn:

Følgende utdrag kommer fra vedtaket på UKM i 2009 (UKM 04/09 Kirke som fellesskap – Hva vil det si å være evangelisk luthersk kirke i dag):

Vi blir ikke frelst ved gode gjerninger, men ved tro. Likevel kan vi ikke unnlate å gjøre gode gjerninger, av tro, slik det står i Ef. 2,8 – 10:

For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal skryte av seg selv. For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem.

Kirken skal ikke bare forkynne Jesus ved ord, men ved de gode gjerninger som springer ut av den nåden vi blir møtt med i rettferdiggjørelsen. En kirke uten gjerninger er ikke en levende og virkekraftig kirke.

Kirkens oppdrag er å bringe Jesu frelse til verden ved å forkynne evangeliet. Kirken er derfor noe annet og mer enn det vi opplever ellers i en materialistisk verden. Kirken skal vitne om Guds rike.

Formål med saken:

Denne saken tar utgangspunkt i hovedtema for UKM 2016; «Nåde – gratis og ikke til salgs». Arven fra reformasjonen og hva den betyr i dag, behandles i en annen sak; UKM 04/16 Reformator i dag – i Luthers fotspor. Denne saken vil derfor forsøke å konsentrere seg om viktige lutherske begreper, som nåde og rettferdiggjørelse.

I tillegg til å drøfte sentrale teologiske sider ved vår lutherske arv i møte med dagsaktuelle utfordringer, er et formål ved saken å utfordre UKM til å komme med bidrag til Kirkemøtet 2017. Hovedtemaet der vil være knyttet til 500-årsjubileet for reformasjonen, og dermed også Det lutherske verdensforbunds (LVF) generalforsamling. Et annet bidrag fra UKM kan være å gi relevante råd til Den norske kirkes delegasjon til LVFs generalforsamling i Namibia i mai 2017.

Rettferdighet, nåde og frelse (frigjøring) er alle sentrale tema i luthersk teologi. Det samme gjelder **tro og troens frukter, de gode gjerninger**. Disse temaene har vært knyttet sammen på forskjellige måter i kirkens historie.

Ordforklaringer

Det Lutherske

Verdensforbund (LVF): Et fellesskap av lutherske kirker fra alle verdensdeler – Se UKM-sak 04/16 – Reformator i dag.

CA - Confessio Augustana

– Den Augsburgske bekjennelse. Dette er en forklaring, en trosbekjennelse, som Luther la frem for keiser Karl V på riksdagen i Augsburg i 1530. Den hører til Den norske kirkes bekjennelsesskrifter.

GT – Det gamle testamentet i Bibelen

NT – Det nye testamentet i Bibelen

Avlat – Avlat er egentlig en form for ettergivelse av straff for syndige handlinger ved å gjøre bot. På Luthers tid praktiserte kirken avlatshandel, det vil si at folk kunne gi penger og i praksis kjøpe seg fri fra skyld, mens kirken tjente penger. Luther kritiserte avlatshandelen sterkt.

For en kirke som ønsker å følge i Luthers fotspor, og kunne bidra til en bedre verden også i dag, er det viktig å arbeide videre med hvordan disse temaene forholder seg til hverandre.

I dette sakspapiret finnes det derfor noen blå faktabokser, som sier litt om sentrale lutherske tema. Samtidig finnes det noen røde stikkord og spørsmålsstillinger som antyder noen av de store utfordringene vi som mennesker, kristne og luthersk kirke møter i verden i dag. Utfordringen vår er å se nærmere på hvordan de blå faktaboksene og de røde utfordringene kan kombineres og brukes i samtale. Hvilke tematiske kombinasjoner fungerer best for samtale? Hva er de viktigste teologiske spørsmålene for oss som kirke? Hvilke samfunnsmessige utfordringer er de største?

Tanken er at kaférunden på UKM kan gi noen første stikkord til samtale i komiteen. Ut fra innspillene og samtalen kan komiteen jobbe videre med å prioritere og formulere videre innspill og nye spørsmålsstillinger til plenum. Oppgaven for UKM kan munne ut i tanker, anbefalinger, råd og utfordringer til:

- Kirkemøtet i 2017, som skal feire 500-årsjubileet for reformasjonen
- Den norske kirkes delegasjon til LVFs generalforsamling, som møtes under temaet «Frigjort ved Guds nåde»

Saksbehandling og spilleregler

På samme måte som Det lutherske verdensforbund har prioritert noen tema som er viktige for lutherske kristne å ta tak i, i dag, må også vi som kirke delta aktivt i å bruke og tolke det kristne budskapet inn i en ny tid. Vi har utfordringer globalt, nasjonalt og lokalt. Vi har utfordringer som fellesskap og som enkeltpersoner. Vi har utfordringer som unge mennesker i vår egen tid.

I arbeidet med denne saken er det nødvendig å dele egne tanker med hverandre, snakke sammen, hjelpe hverandre å tolke, prioritere hva som er viktigst, og sammen sette på dagsorden det vi synes Den norske kirke bør og kan si, jobbe videre med, og bidra med inn i det globale fellesskapet vi lever i. Det er viktig å leke litt, for å være kreative. Tanken er at kaférunden på UKM kan gi noen første stikkord til samtale i komiteen.

Noen kort med **BLÅ STIKKORD** indikere det vi har lest i sakspapiret, i de blå faktaboksene om sentrale lutherske tema.

Kort med **RØDE STIKKORD** indikerer aktuelle utfordringer, vanskeligheter og spørsmål vi som kristne må jobbe videre med.

Gruppene blir utfordret til å velge ett blått kort og to eller flere røde kort: Hvordan passer disse temaene sammen? Hvordan kan vi tenke luthersk arv inn i vår egen tid? Hvordan påvirker dagens utfordringer måten vi tolker teologi, tro og kirke på?

Ut fra innspillene og samtalen kan komiteen jobbe videre med å prioritere og formulere videre innspill og nye spørsmålsstillinger til plenum.

RETTFERDIGGJØRELSE

Hvordan mennesker blir gjort rettferdige overfor Gud, beskrives mange steder i Bibelen, særlig i Paulus sine brev, f.eks. i Rom. 3, 21 – 26:

²¹ Men nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uavhengig av loven. ²² Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus til alle som tror. Her er det ingen forskjell, ²³ for alle har syndet og mangler Guds herlighet. ²⁴ Men ufortjent og av hans nåde blir de kjent rettferdige, frikjøpt i Kristus Jesus. ²⁵ Ham har Gud stilt synlig fram for at han ved sitt blod skulle være soningsstedet for dem som tror. Slik viste Gud sin rettferdighet. For han hadde tidligere i tålmodighet holdt tilbake straffen for de synder som var begått. ²⁶ Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han kjenner den rettferdig som tror på Jesus.

Martin Luther jobbet med dette spørsmålet hele sitt liv, hans lære om rettferdiggjørelsen er blitt stående som det mest sentrale i luthersk teologi. For å forstå Luther er det nyttig å vite om hans samtid og læren om synd, fortapelse og arvesynd. Synd er først og fremst knyttet til arvesynden som kom inn i verden da Adam og Eva var ulydige mot Gud. Hos Paulus beskrives det skjeve forholdet mellom Gud og mennesker som at mennesker er skyldige (i ulydighet) overfor Gud. Derfor behøver mennesket å rettferdiggjøres overfor Gud. Dette klarer ikke mennesket alene ved å følge loven.

Luthers egen opplevelse av å ikke strekke til for å oppnå frelse og evig liv, ledet til en personlig erkjennelse av at ingen mennesker klarer å stå rettferdige overfor Gud helt på egen hånd. Det er umulig for mennesker å oppnå frelse ved gode gjerninger alene. Det eneste som kan gjøre mennesket rettferdig overfor Gud er Gud selv, gjennom Jesus Kristus:

... at de blir rettferdiggjort uten vederlag for Kristi skyld ved troen, når de tror at de blir tatt til nåde, og at syndene blir forlatt for Kristi skyld, han som ved sin død har gjort fyldest for våre synder. Denne tro tilregner Gud som rettferdighet for seg, Rom 3 og 4. (CA, art. IV)

Dermed ser vi at læren om rettferdiggjørelsen har å gjøre med hvordan en forstår tro og gode gjerninger, nåde og frelse.

FRELSE

Frelse er et begrep som finnes i mange religioner. For de fleste innebærer det at mennesket frigjøres fra en bundet eller ufullkommen tilstand.

I kristendommen er frelsen uløselig knyttet til Jesus Kristus, som er den som frelser.

Samtidig er det flere måter å forstå hvordan en oppnår frelse, hva frelsen egentlig innebærer og hvem som blir frelst. Frelse kan forstås individuelt og kollektivt. Kristen tro har mange bilder på frelse:

- Frigjøring fra skyld og straff, undertrykkelse, ondskap og død
- Guds rikes komme i verden
- Den endelige forløsningen, når Kristus kommer igjen og verden skal bli ny
- Fellesskap med Gud, hvor Gud skal være alt i alle

I luthersk tro innebærer frelse å bli fri for skyld (overfor Gud), og er sånn sett nært knyttet til rettferdiggjørelsen. Frelsen er gratis, men den kommer ikke av seg selv. Ved Guds nåde kom Jesus til verden og ved troen på Jesu Kristi frelsesgjerning blir vi rettferdiggjort. I det ligger frelsen.

NÅDE

Nåde er både et rettslig, politisk og kristent begrep. Nåde fritar den skyldige fra skyld. Når vi snakker om nåde i kristen forstand, snakker vi om Guds nåde; den nåde Gud har vist mennesket ved selv å bli menneske i Jesus Kristus og påta seg menneskenes skyld. Dermed kan mennesket bli fri.

NÅDEN ER GRATIS – IKKE TIL SALGS

Når Det lutherske verdensforbund skal feire sin generalforsamling i Namibia i mai 2017, er det under hovedtemaet: «Frigjort ved Guds nåde» (*Liberated by God's Grace*). Samtidig som temaet er klassisk bibelsk og luthersk, bringer LVF inn noen undertema som bygger bro til aktuelle utfordringer i dag:

FRELSE – IKKE TIL SALGS

500-årsjubileet for reformasjonen gir oss en mulighet til å se nærmere på folks lengsel etter helhet, og deres forhåpninger om et verdig liv. Religion blir i dag presset ut i det globale markedet, og mennesker som ønsker å tro blir fortalt at bare gjennom mirakler kan de oppnå velstand. Luthers hovedbudskap om rettferdiggjørelse ved tro, heller enn gjennom gode gjerninger og kjøp av avlat, burde tas på alvor i det 21ste århundre. Frelse og helhet, reparerte mellommenneskelige forhold, et liv i verdighet, lengsel etter velstand – ingen av disse verdiene er til salgs. Frelse er ikke til salgs.

SKAPERVERKET – IKKE TIL SALGS

Når Luther snakket om Guds forløsende kjærlighet på 1500-tallet, snakket han ikke om miljøet. Økologiske utfordringer var ikke det som var viktigst den gangen. Men i dag er det mange deler av verden som lider under klimaendringer og miljøutfordringer. Ressurser som har bundet samfunnet sammen er nå gjort til gjenstander for markedet, som rent drikkevann og tap av land. Det har ført til tvangsflyttinger, migrasjon og ofte et liv i fattigdom og usikkerhet. Luthers tale om forløsning på reformasjonens tid, kan i dag minne oss på at det er sider ved livet på jorden – både det jordiske og det evige livet, som ikke kan gjøres til gjenstand for salg. Det inkluderer Guds skaperverk.

MENNESKET – IKKE TIL SALGS

Det frigjørende evangeliet om Jesus Kristus snakker til mennesker i alle aldre. Lutheranere sitter ikke fast i det 16. århundre. Teologien, som understreker Guds frigjørende kraft, gjelder i dag. Derfor sier vi at mennesket ikke er til salgs! I noen land lever fremmedarbeidere under forferdelige vilkår. Er egentlig slaveriet over, eller fant det nye uakseptable måter å utnytte arbeidskraft, barn og kvinner? For hundretusenvise av mennesker fortsetter menneskehandel å være et mareritt, i sterk kontrast til Guds frigjørende kjærlighet. For vi vet også at Guds kjærlighet til oss, som ble gjort virkelig gjennom Jesu liv, død og oppstandelse, gir oss verdier som bekrefter at mennesket, menneskets rettigheter og verdighet, ikke er noe som kan handles med på det åpne markedet. De er ikke til salgs. Når vi feirer 500 år siden reformasjonen, da Luther understreket Guds nådige kjærlighet som nøkkelen til frelse, våger vi å si at mennesker er ikke til salgs!

Mere kan leses på generalforsamlingen sin hjemmeside: <http://www.lwfassembly.org/> :

TRO

Tro kan bety å anta noe, å regne noe for sannsynlig. Men det kan også bety å ikke vite noe for sikkert. Samtidig kan tro også være det samme som å være overbevist om noe, selv om det ikke er bevist.

I kristen forstand kan tro brukes om en livsholdning, om en slags visshet eller erkjennelse av noe, om ikke i vitenskapelig forstand. Tro kan være svak eller sterk, tvilende, søkende eller overbevist.

Tro kan være forstått kollektivt, som når vi snakker om hele kirkens tro og bekjennelse. Tro kan også forstås individuelt, som enkeltmenneskets forhold til Jesus Kristus, til Gud.

For Luther er troen det eneste som kan redde oss fra skyld; troen på at Jesus Kristus, ved Guds nåde, tok på seg all skyld. Når vi tror på Jesus Kristus, anerkjenner Gud at vi har forstått at Gud selv i sin nåde har gjort oss rettferdige:

Ef. 2,8: For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

GODE GJERNINGER

I de fleste religioner og livssyn spiller gode gjerninger en viktig rolle. Derfor kan vi ofte samarbeide om felles diakonale prosjekter, for fred og rettferdighet, mot urett og miljøødeleggelser, med mennesker av ulik tro. Noen ganger kan vi oppfordre «alle mennesker av god tro» til å være med i felles handlinger og markeringer. I noen religioner er gode gjerninger grunnleggende knyttet til karma og frelse, rettferdighet og straff, belønning og frihet.

I kristen tro er gode gjerninger villet av Gud. I GT er det å følge loven og å gjøre gode gjerninger ofte sammenfallende. Det førte til en lovisk forståelse av gode gjerninger. I NT snur Jesus Kristus på denne forståelsen ved å leve og lære om evangeliet om Guds nåde.

Forholdet mellom tro og gode gjerninger var en av reformasjonens store stridsspørsmål. Luther mente at det bare var tro, ikke gode gjerninger, som kunne føre til frelse. Motreformatjonen lærte at tro uten gode gjerninger er en død tro. I våre dager har kirkene kommet langt i å imøtekomme hverandres synspunkter. Til tross for ulikhetene er det enighet om at gode gjerninger og tro er nært knyttet sammen.

Ef. 2,9 – 10: Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal skryte av seg selv. For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, ...

DAGSAKTUELLE TEMA: DE RØDE STIKKORDENE

- Å være ung i dag, press, stress, framtidsutsikter
- Terror, vold, ekstremisme, krig
- Politisk undertrykkelse, fangenskap, forfølgelse,
- Pengebruk, grådighet, gjerrighet - Fattigdom, gjeld, skjev fordeling
- Nådeløs virkelighet, menneskesmugling, prostitusjon,
- Utnyttelse av naturressurser, klimakrise, forsøpling,
- Mennesket, perfektetsjag, feilbarlighet, sykdom, ensomhet
- Flere religioner, flere sannheter, flere livssyn? - spørsmål om sannhet og dialog.
- Synd, skyld, straff, hevn, - kollektivt, individuelt
- Søken etter identitet, selvrealisering og en plass i fellesskapet
- Eventuelt andre viktige stikkord som kommer opp under møtet